

ועדת הבחירות המרכזית
לכנסת ה-19

השופט אליקים רובינשטיין
יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-19

القاضي اليكيم روبينشتين
رئيس لجنة الانتخابات المركزية للكنيست ال-19

ירושלים, כ"ה בכסלו תשע"ג

9 בדצמבר 2012

לכבוד

בא-כוח הרשימות המתמודדות בבחירות לכנסת ה-19

שלום רב,

הנדון: תעמולת בחירות בחוצות – שמירה על הוראות החוק למניעת מפגעי בטיחות וסביבה

א. בהתקרב מועד הבחירות, ברצוני להסב את תשומת ליבכם לבעיה הקשה - הנשנית מדי בחירות - של שימוש בלתי-חוקי במודעות ובשלטים ברחובות הערים, בצידי הדרכים ובצמתים. כבר העירו קודמיי יושבי ראש הוועדה על תופעה חמורה זו, שבמסגרתה מכסים שלטים ומודעות תעמולה כל חלקה טובה: קירות בתים, חומות וגדרות, עצים ועמודי תאורה, מעקות בטיחות ודפנות של גשרים וכן תמרורים ושלטי הכוונה ואזהרה לנהגים. דומני, כי אין צורך להכביר מלים על ההשלכות הקשות הנובעות מכך, ובראשן יצירת מפגעים בטיחותיים, על הסיכונים לאדם הנובעים מהם, ופגיעה באיכות הסביבה.

ב. לפיכך, אבקשכם להנחות את כל הפועלים מטעמכם במערכת הבחירות, ולהעמידם על החובה להקפיד על שמירת הוראות החוק. בהזדמנות זו אבקש, בהמשך לפניות קודמיי בשעתם, לרענן את זכרונכם באיסורים המרכזיים הרלבנטיים לענייננו, וכן לעמוד על התוצאות המסתברות של הפרת אותם איסורים:

(1) חוק שמירת הנקיון, התשמ"ד-1984 אוסר על אדם לכלוך את רשות הרבים, ובתוך כך קובע חזקה לפיה המדביק או תולה שלא כדין מודעה או שלט רואים

אותו כמלכלך את רשות הרבים. לצורך איסור זה רואים גם את מי שתוכנה של המודעה מצביע עליו כמי שהזמין את הכנתה או הדבקתה כמי שליכלך את רשות הרבים. סעיף העונשין הקבוע בחוק מטיל עונשים של קנס ומאסר על הפרת האיסור הנזכר. פרט לכך, מסמיך החוק גורמים שונים להוציא צו ניקוי, המורה למי שלכלך את רשות הרבים לנקות את שלוכלך, וככל שלא קוים צו הניקוי, לבצע את הנדרש על-פיו ולחייב את המצוֹנה בתשלום כפל ההוצאות שהוצאו.

(2). חוק הדרכים (שילוט), תשכ"ז-1966 אוסר על התקנת שלט הנראה לעיני מי שנוהג בדרך בין-עירונית, אלא אם ניתן לכך היתר על-פי חוק זה. שלטי תעמולה אינם ממין השלטים העשויים לקבל היתר לפי הוראות החוק. אף לצורך איסור זה רואים גם את מי שתוכנו של השלט מצביע עליו כעל מי שהזמין את הכנתו או התקנתו - כמי שהזמינו כאמור. הרשויות המוסמכות רשאיות לסלק שלטי תעמולה, בכפוף להוראות החוק, ולחייב את בעל השלט בכפל ההוצאות שהוצאו לשם כך. אף בחוק זה קבוע סעיף עונשין המטיל קנס על מתקין שלט בניגוד להוראותיו.

(3). חוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959 מורה כי מודעות תעמולה לא יודבקו אלא על לוחות מודעות שיועדו לכך על-ידי הרשות המקומית וכי פרסום חוצות ייעשה רק על גבי "מיתקן פרסום חוצות", כמובנו בחוק. בחוק זה נקבעה סנקציה של מאסר או קנס על המפר את הוראותיו. כן רלבנטיות לעניינו הסמכויות המוקנות בחוק ליושב ראש ועדת הבחירות - לצד הסמכות הכללית ליתן צו מניעה במקרה של הפרת הוראות החוק, בסמכות יו"ר ועדת הבחירות, עד היום ה-60 לאחר יום הבחירות, ליתן צו המחייב את המתמודדים להסיר מודעות שהודבקו או הוצגו בניגוד להוראות החוק, ולנקות או לשקם את המקרקעין שהושחתו כתוצאה מכך. במקרה של אי-קיום צו כאמור, בסמכות יושב ראש ועדת הבחירות להורות לגורמים הרלבנטיים לבצע את הנדרש על-פי הצו, ובמקביל להורות ליושב ראש הכנסת לנכות את עלות ביצוע הצו מכספי המימון להם זכאי מי שכנגדו ניתן הצו. אציין, כי לעניין הפעלת סמכותי זו בכוונתי לראות בתוכן המודעה ראייה נסיבתית לזהות רשימת המועמדים האחראית להזמנתה, באותם מקרים בהם לא תשא המודעה את שם הרשימה המזמינה, כנדרש בחוק.

(4). חוק העונשין, התשל"ז-1977: סעיף 196 לחוק העונשין אוסר על השחתת פני מקרקעין. סעיף 196א לחוק זה קובע כי יראו כמבצע עבירה לפי סעיף 196 את מי שתוכנה של המודעה מצביע עליו כמי שהזמין את הכנתה או הדבקתה.

ג. הנה כי כן, נושא התעמולה בחוצות מוסדר בשורה של הוראות חוק, הכוללות גם מנגנוני אכיפה כמפורט. אלא שהניסיון מלמד, למרבה הצער, כי במנגנונים אלה אין די בכדי להרתיע מפני תעמולת בחירות בלתי-חוקית בחוצות, ואף לא כדי להבטיח את הסרת המודעות הבלתי-חוקיות ואת מניעתם של המפגעים הבטיחותיים והסביבתיים הכרוכים בהן. אשר-על-כן, רואה אני לנכון להתייחס למספר דרכים נפוצות של תעמולה בחוצות שפגיעתן רעה במיוחד, ובאשר אליהן נדרשים אתם להקפיד הקפדה יתירה על שמירת החוק:

הדרך הראשונה היא תליית מודעות על עמודי חשמל. למותר יהיה להכביר מלים על סכנת הנפשות הטמונה בהדבקת מודעות ותלייתן על עמודי חשמל. למרבה הדאבה, בעניין זה נכתבו האיסורים בדם ממש, דמו של ליעד גולן ע"ה, אשר מצא את מותו – והוא בן 26 בלבד – עת טיפס על עמוד חשמל הנושא קו מתח גבוה על מנת להוריד כרזת תעמולה שהייתה תלויה עליו. הנכם נדרשים להקפיד, כי הפועלים מטעמכם יימנעו לחלוטין מתליית מודעות על גבי עמודי חשמל, וזאת מעבר לאיסור הכללי בדבר תליית מודעות במקומות שלא נועדו לכך. יוער, כי האחריות הפלילית והאזרחית על תליית מודעות כאמור תחול על הרשימות במישרין; במישור האזרחי, ראו ת"א (י-ם) 2054-08 עזבון המנוח ליעד גולן ז"ל ואח' נ' חברת החשמל ומפלגת העבודה (פסק דין מיום 18.3.11 מפי השופט סולברג).

הדרך השנייה היא שימוש במודעות מודבקות. מודעות אלה אינן ניתנות להסרה בנקל, ולרוב מוסיפות הן להתנוסס בחוצות זמן רב לאחר תום מערכת הבחירות, תוך שהן גורמות נזק לרכוש ציבורי ופרטי ומכערות את הסביבה. אבקשכם להקפיד, כי הפועלים מטעמכם ידביקו מודעות אך ורק על לוחות המודעות שנועדו לכך.

הדרך השלישית היא התעמולה בדרכים בינעירוניות. השלטים הנתלים בדרכים הבינעירוניות מסכנים את הנוסעים בדרך. זאת, כאשר הם מסיחים את דעתם של הנהגים ובמקרים רבים אף ניתקים ממקומם ומתעופפים בכבישים, באופן היוצר מפגע בטיחותי של ממש. אבקשכם להורות לפועלים מטעמכם להימנע באופן מוחלט מהדבקת מודעות ושלטי תעמולה, הצבתם ותלייתם בנתיבי התחבורה הבינעירוניים.

הדרך הרביעית היא הדבקת מודעות תעמולה על גבי תמרורים ושלטי הכוונה. למותר יהיה להכביר מלים על החומרה שבכך, והנכם נדרשים להורות לפועלים מטעמכם להימנע באופן מוחלט מעשות כן.

דרך נוספת הינה חלוקת כרוזי תעמולה ("פליירים") בצמתים. חלוקת הפליירים בצמתים מסכנת אף היא את הנוסעים בדרך, כמו גם את מחלקי הפליירים עצמם – לרוב ילדים – המסתכנים בהתרוצצם בין המכוניות. זאת ועוד, פליירים אלה נזרקים עד מהרה על-ידי הנהגים והולכי-הרגל ומלכלכים עד מאוד את הסביבה. על-כן אבקשכם להימנע גם מהפצת חומרי תעמולה בדרך זו.

ד. אבקשכם, כי תתנו דעתכם להוראות החוק הנוגעות לעניין ולדגשים הנזכרים לעיל, ותפעלו בצורה נחושה כדי להבטיח כי מערכת הבחירות לא תהא כרוכה בפגיעה בבטיחות בדרכים ובאיכות הסביבה. אציין, כי הנחיתי את גורמי אכיפת החוק לנקוט גם מטעמם באמצעי אכיפה אפקטיביים ואני רואה לנכון להעמידכם על-כך.

בברכת חג אורים שמת,

אליקים וזבינשטיין
שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-19

העתקים:

מר יהודה וינשטיין, היועץ המשפטי לממשלה
עו"ד אורלי עדס, המנהלת הכללית
אינג' מיכה קופילובסקי, המשנה למנהל הכללי, נתיבי ישראל